

Hof van Justitie van de Europese Unie

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 85/22

Luxemburg, 17 mei 2022

Arresten in zaak C-600/19 Ibercaja banco,
in de gevoegde zaken C-693/19 SPV Project 1503 en C-831/19 Banco di
Desio e della Brianza e.a.,

Pers en Voorlichting

en in zaken C-725/19 Impuls Leasing România en C-869/19 Unicaja Banco

Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten: beginselen van nationaal procesrecht mogen niet in de weg staan aan de rechten die de justitiabelen aan het Unierecht ontleen

Het doeltreffendheidsbeginsel vereist dat het mogelijk oneerlijke karakter van bedingen daadwerkelijk wordt getoetst

In zijn arresten van vandaag spreekt de Grote Kamer van het Hof zich uit over meerdere prejudiciële verzoeken die zijn ingediend door Spaanse, Italiaanse en Roemeense rechters en die betrekking hebben op de uitlegging van richtlijn 93/13/EEG betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten¹.

Aan het Hof wordt de vraag gesteld of op grond van beginselen van nationaal procesrecht, zoals het gezag van gewijsde, beperkingen kunnen worden gesteld aan de bevoegdheid van de nationale rechter, en met name die van de executierechter, om te beoordelen of contractuele bedingen oneerlijk zijn. Zijn beginselen van nationaal procesrecht waardoor er in de executiefase geen dergelijke beoordeling – ook niet ambtshalve door de executierechter – kan worden verricht omdat er eerdere nationale rechterlijke beslissingen zijn, verenigbaar met richtlijn 93/13?

Het Hof wijst in dit verband op het belang van **het beginsel van het gezag van gewijsde**, zowel in de rechtsorde van de Unie als in de nationale rechtsorden. Om zowel de stabiliteit van het recht en van de rechtsbetrekkingen als een goede rechtspleging te garanderen, is het van belang dat rechterlijke beslissingen die definitief zijn geworden nadat de beschikbare beroepsmogelijkheden zijn uitgeput of nadat de beroepstermijnen zijn verstreken, niet meer opnieuw in geding kunnen worden gebracht.²

Om te beginnen brengt het Hof in herinnering dat het beschermingsstelsel van richtlijn 93/13 berust op de gedachte dat de consument zich tegenover de verkoper in een zwakke onderhandelingspositie bevindt en over minder informatie dan deze laatste beschikt.³ Gelet op deze zwakke positie bepaalt artikel 6, lid 1, van die richtlijn dat oneerlijke bedingen de consument niet binden. Het gaat om een dwingende bepaling die beoogt het formele evenwicht van de overeenkomst te vervangen door een reëel evenwicht.⁴

Vervolgens merkt het Hof op dat de nationale rechter ambtshalve moet toetsen of een contractueel beding dat binnen de werkingssfeer van richtlijn 93/13 valt, oneerlijk is⁵ en dat de lidstaten verplicht zijn te voorzien in doeltreffende en geschikte middelen om een eind te maken aan het gebruik van oneerlijke bedingen⁶.

In beginsel harmoniseert het Unierecht de procedures die van toepassing zijn op het onderzoek naar het vermeend oneerlijke karakter van een contractueel beding niet, waardoor deze

¹ Richtlijn van de Raad van 5 april 1993 (PB 1993, L 95, blz. 29).

² Arrest van 6 oktober 2009, Asturcom Telecomunicaciones, [C-40/08](#).

³ Arrest van 26 januari, Banco Primus, [C-421/14](#).

⁴ Arrest van 21 december 2016, Gutiérrez Naranjo e.a., [C-154/15](#), [C-307/15](#) en [C-308/15](#) (zie [PC nr. 144/2016](#)).

⁵ Arrest van 14 maart 2013, Aziz, [C-415/11](#) (zie [PC nr. 30/13](#)).

⁶ Arrest van 26 juni 2019, Addiko Bank, [C-407/18](#).

procedures een zaak van de interne rechtsorde van de lidstaten zijn. Beginselen van nationaal procesrecht moeten in overeenstemming zijn met **het doeltreffendheidsbeginsel**, dat wil zeggen zorgen voor effectieve rechterlijke bescherming⁷. In dit verband is het Hof van oordeel dat de eerbiediging van de bij richtlijn 93/13 verleende rechten niet kan worden gewaarborgd als er niet daadwerkelijk wordt getoetst of de bedingen van de betrokken overeenkomst oneerlijk zijn.⁸

Op basis van deze overwegingen wijst het Hof de vier arresten van vandaag.

Zaak C-869/19, Unicaja Banco

Het verzoek om een prejudiciële beslissing is ingediend in het kader van een geding tussen L en Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU, waarvan Unicaja Banco SA de rechtsopvolger is, en betreft het feit dat de nationale rechter in hoger beroep een middel inzake schending van het Unierecht niet ambtshalve heeft onderzocht. De bank heeft L een hypothecaire lening verstrekt, waarbij de overeenkomst in een „bodemrentebeding” voorzorg op grond waarvan de variabele rente niet lager dan 3 % kon zijn. L heeft tegen de bank een vordering ingesteld die ertoe strekt dat beding nietig te verklaren en de bank te veroordelen tot terugbetaling van de bedragen die zij op grond van dat beding ten onrechte heeft ontvangen. Volgens L moet het beding wegens gebrek aan transparantie oneerlijk worden verklaard. De rechter in eerste aanleg heeft de vordering toegewezen, maar de terugbetalingsplicht overeenkomstig de nationale rechtspraak beperkt in de tijd. De rechter bij wie de bank in hoger beroep is gegaan, heeft niet de volledige terugbetaling van de op grond van het „bodemrentebeding” ontvangen bedragen gelast, aangezien L geen hoger beroep heeft ingesteld tegen het vonnis in eerste aanleg. Volgens het Spaanse recht kan de rechter in hoger beroep, indien een deel van het dictum van een vonnis door geen van de partijen wordt betwist, dat deel niet buiten toepassing laten of wijzigen. Deze regel vertoont overeenkomsten met het gezag van gewijsde. **De hoogste Spaanse rechter** heeft het Hof dan ook gevraagd of het nationale recht verenigbaar is met het Unierecht, met name voor zover een nationale rechter bij wie hoger beroep is ingesteld tegen een vonnis dat de terugbetaling in de tijd beperkt van bedragen die door de consument onverschuldigd zijn betaald op grond van een oneerlijk verklaard beding, niet ambtshalve een middel inzake schending van richtlijn 93/13 kan onderzoeken en niet de volledige terugbetaling van die bedragen kan bevelen.

Onder verwijzing naar zijn rechtspraak **bevestigt het Hof opnieuw dat het Unierecht zich verzet tegen nationale rechtspraak volgens welke de terugbetalingsplicht in de tijd wordt beperkt tot de bedragen die na de uitspraak van de rechterlijke beslissing waarbij het oneerlijke karakter van het beding is vastgesteld, onverschuldigd zijn betaald op grond van dat beding.**⁹

Het Hof is ook van oordeel dat de toepassing van de betrokken beginselen van nationaal procesrecht de bescherming van bovengenoemde rechten onmogelijk of uiterst moeilijk kan maken, waardoor afbreuk wordt gedaan aan het doeltreffendheidsbeginsel. Meer bepaald **verzet het Unierecht verzet zich tegen de toepassing van beginselen van nationaal procesrecht volgens welke de nationale rechter bij wie hoger beroep is ingesteld tegen een vonnis dat de terugbetaling in de tijd beperkt van bedragen die door de consument onverschuldigd zijn voldaan op grond van een oneerlijk verklaard beding, niet ambtshalve een middel inzake schending van de betreffende richtlijnbeoordeling kan onderzoeken en niet de volledige terugbetaling van die bedragen kan gelasten**, wanneer de omstandigheid dat de betrokken consument die beperking in de tijd niet heeft aangevochten niet kan worden toegeschreven aan zijn totale passiviteit.

Zaak C-600/19, Ibercaja banco

Het verzoek om een prejudiciële beslissing is ingediend in het kader van een geding tussen MA en Ibercaja Banco SA over een **vordering tot betaling van de aan de bank verschuldigde rente**

---

⁷ Arrest van 10 juni 2021, BNP Paribas Personal Finance, [C-776/19 tot en met C-782/19](#) (zie [PC nr. 100/21](#)).

⁸ Arrest van 4 juni 2020, Kancelaria Medius, [C-495/19](#).

⁹ Arrest Gutiérrez Naranjo e.a., [C-154/15](#), [C-307/15](#) en [C-308/15](#).

wegens de niet-uitvoering door MA en PO **van de hypothecaire leningsovereenkomst** die tussen deze partijen is gesloten. De bevoegde rechter heeft verlof tot executie van de hypothecaire titel van Ibercaja Banco verleend en de beslaglegging tegen de consumenten toegestaan. Pas tijdens de executieprocedure, en meer in het bijzonder na de veiling van de verhypothekteerde onroerende zaak, heeft MA aangevoerd dat het vertragingsrentebeding en het bodemrentebeding die in de leningsovereenkomst waren opgenomen, oneerlijk waren. Hij heeft dit dus gedaan op een tijdstip dat de rechter door de werking van het gezag van gewijsde en het verval van recht niet ambtshalve kon toetsen of contractuele bedingen oneerlijk waren, en ook de consument het oneerlijke karakter van die bedingen niet kon inroepen. De overeenkomst was ambtshalve getoetst bij de inleiding van de hypothecaire executieprocedure, maar zonder dat de toetsing van de bestreden bedingen expliciet was vermeld en gemotiveerd.

Volgens het Hof **verzet het Unierecht zich tegen een nationale wettelijke regeling die vanwege de werking van het gezag van gewijsde en het verval van recht de rechter niet de mogelijkheid biedt om in het kader van een hypothecaire executieprocedure ambtshalve te toetsen of contractuele bedingen oneerlijk zijn, en evenmin de consument de mogelijkheid biedt om zich, na het verstrijken van de verzettermijn, in die procedure of in een latere declaratoire procedure op het oneerlijke karakter van die bedingen te beroepen, wanneer de rechter het mogelijk oneerlijke karakter van die bedingen ambtshalve heeft getoetst, maar de rechterlijke beslissing die verlof tot hypothecaire executie verleent geen enkele – ook geen summiere – motivering van die toetsing bevat en ook niet aangeeft dat de beoordeling die de rechter naar aanleiding van die toetsing heeft gegeven niet meer ter discussie zal kunnen worden gesteld indien binnen de genoemde termijn geen verzet wordt aangetekend.**

Wanneer de hypothecaire executieprocedure is beëindigd en de eigendomsrechten van de onroerende zaak zijn overgedragen aan een derde, kan de rechter echter niet meer overgaan tot een toetsing van het oneerlijke karakter van contractuele bedingen die zou leiden tot nietigverklaring van de handelingen waarbij de eigendom is overgedragen, en de rechtszekerheid van de reeds aan een derde verrichte eigendomsoverdracht niet meer op losse schroeven zetten. **In een dergelijke situatie moet de consument zich niettemin in een latere, afzonderlijke procedure kunnen beroepen op het oneerlijke karakter van de bedingen** van de hypothecaire leningsovereenkomst om zijn uit deze richtlijn voortvloeiende rechten daadwerkelijk ten volle te kunnen uitoefenen **teneinde een vergoeding te verkrijgen voor de financiële schade die door de toepassing van die bedingen is veroorzaakt.**

Gevoegde zaken C-693/19, SPV Project 1503, en C-831/19, Banco di Desio e della Brianza e.a.

De verzoeken om een prejudiciële beslissing zijn ingediend in het kader van een geding tussen SPV Project 1503 Srl en Dobank SpA als gemachtigde van Unicredit SpA enerzijds en YB anderzijds en in een geding tussen Banco di Desio e della Brianza SpA en andere kredietinstellingen enerzijds en YX en ZW anderzijds betreffende **procedures van gedwongen tenuitvoerlegging op grond van executoriale titels met gezag van gewijsde**. De Italiaanse executierechters vragen zich of het boetebeding en het vertragingsrentebeding in de financieringsovereenkomsten alsook bepaalde bedingen in de borgtochtovereenkomsten oneerlijk zijn. Op basis van deze overeenkomsten hebben de schuldeisers betalingsbevelen gekregen die definitief zijn geworden. De rechter merkt op dat volgens de beginselen van het nationale procesrecht het gezag van gewijsde van een betalingsbevel, wanneer de consument geen verzet heeft aangetekend, impliceert dat de bedingen van de borgtochtovereenkomst niet oneerlijk zijn, ook al heeft de rechter die dit bevel heeft uitgevaardigd niet uitdrukkelijk onderzocht of die bedingen oneerlijk zijn.

Het Hof is van oordeel dat een dergelijke nationale regeling **de verplichting van de nationale rechter om ambtshalve te onderzoeken of contractuele bedingen mogelijk oneerlijk zijn, kan uithollen**. Op grond van het vereiste van effectieve rechterlijke bescherming moet de executierechter – ook als eerste – kunnen beoordelen of de contractuele bedingen die als grondslag hebben gediend voor een betalingsbevel dat door een rechter op verzoek van een

schuldeiser is uitgevaardigd en waartegen de schuldenaar geen verzet heeft aangetekend, oneerlijk zijn.

Zaak C-725/19, Impuls Leasing România

Het verzoek om een prejudiciële beslissing is ingediend in het kader van een geding tussen IO en Impuls Leasing România IFN SA over het verzet dat eerstgenoemde heeft aangetekend tegen de tenuitvoerleggingshandelingen met betrekking tot een leaseovereenkomst. De Roemeense rechter geeft aan dat de leaseovereenkomst op grond waarvan de procedure van gedwongen tenuitvoerlegging werd ingeleid, bepaalde bedingen bevat die als oneerlijk zouden kunnen worden aangemerkt.

De Roemeense regeling biedt de executierechter bij wie verzet is aangetekend tegen die tenuitvoerlegging echter niet de mogelijkheid om na te gaan of de bedingen van een overeenkomst tussen een consument en een verkoper oneerlijk zijn. Er bestaat namelijk een vordering naar gemeen recht waarbij de oneerlijkheid van de bedingen van een dergelijke overeenkomst kan worden getoetst door de rechter bij wie die vordering wordt ingesteld. De rechter ten gronde bij wie een afzonderlijke vordering is ingesteld die losstaat van de executieprocedure, is weliswaar bevoegd om die procedure op te schorten, maar de consument die om opschorting van de executieprocedure verzoekt, moet een garantie stellen, die wordt berekend op basis van het bedrag van de vordering.

Volgens het Hof is het waarschijnlijk dat een schuldenaar die zijn betalingsverplichtingen niet nakomt, niet beschikt over de nodige financiële middelen om de vereiste garantie te stellen. Bovendien mogen die kosten de consument niet ontmoedigen om zich tot de rechter te wenden om na te gaan of contractuele bedingen oneerlijk zijn. Dit geldt te meer wanneer de waarde van de ingestelde vorderingen aanzienlijk hoger is dan de volledige waarde van de overeenkomst.

Het Hof oordeelt dus dat het Unierecht zich niet verdraagt met een dergelijke nationale regeling.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof. Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De volledige tekst en de samenvatting van de arresten ([C-600/19](#), [C-693/19](#) et [C-831/19](#), [C-725/19](#), [C-869/19](#)) is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170

Beelden van de uitspraak van het arrest zijn beschikbaar via "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106